

G A Z E T A

Wielkiego

Xięstwa

POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadwornej W. Dekera i Spółki. — Redaktor: A. Wannowski.

№ 194.

W Środę dnia 21. Sierpnia.

1839.

Wiadomości krajowe.

Z Berlina, dnia 17. Sierpnia.

N. Król raczył dozwolić, żeby Tajny Radca poczty Schmückert mógł nosić order Św. Stanisława 1ej klasy, Naddirektor poczty Nernst w Tylży order Św. Włodzimierza 3ciej klasy, i Nadsekretnarz poczty Buse tamże Św. Stanisława 3ciej klasy, nadany im przez N. Cesarza rosyjskiego.

Wiadomości zagraniczne.

R o s s y a.

Z Petersburga, dn. 24. Lipca (5. Sierpnia.)
MANIFEST CESARSKI.

Z Bożej łaski My Mikołaj I., Cesarz i Samowładca wszech rosyj, Król polski i t. d., i t. d., Naszej troskliwości ułatwienie wszystkim w ogóle i każdemu z osobna środków do poznania Ustaw krajowych, zaraz w początku Panowania Naszego Rozkazaliśmy zebrać i wydać wszystkie różnemi czasy ogłoszone ustawy, a potem sporządzić z nich systematyczny układ samych tylko obowiązujących ustaw. — Praca ta, co do cywilnej części skończoną została w 1832 roku; dla uzupełnienia jęj po-

zostało jeszcze wydać układ postanowień obowiązujących co do części wojennej, i co do niektórych innych, wymienionych w Manifestie Naszym z d. 31. Stycznia 1837 roku. — Z liczby ich teraz ukończonym został Układ Ustaw wojennych. Wszystkie postanowienia, tyczące się wojennego zarządu, poczynawszy od Ustawy dla wojsk ś. p. Cesarza Piotra Wielkiego, to jest od 1716 roku, do 1. Maja 1838 roku, zostały rozpatrzone i ściśle rozgatunkowane: z nich wyłączono wszystko nieobowiązujące i zmienione późniejszymi przepisami: obowiązujące zaś Ustawy, w jedną całość spójone, rozdzielono podług przedmiotów, w ścisłym systematycznym porządku. — Przesyłając do Rządzącego Senatu Układ Ustaw wojennych, Rozkazujemy: 1) Układ Ustaw wojennych ma mieć moc i skutek prawa od 1go Stycznia 1840 roku. 2) Moc prawna Układu od owego terminu wyrażać się będzie w stosowaniu i przytaczaniu artykułów jego w sprawach, i stosownie do tego, tam wszędzie, gdzie się stosują i przywodzą ustawy, i gdzie albo się z nich robią wyciągi, albo się ich treść tylko wskazuje, nadal mają być stosowane, przywodzone i powoływane przypadające do sprawy artykuły Układu. Kommissye sądu wojennego i w ogóle wszystkie wojenno-sądowe władze, w stosowaniu ustaw

wojenno-karnych, od 1. Stycznia 1840 roku, mają pilnować się Układu i wszelkie inne postanowienia uważać za cofnione. 3) W użyciu Układu Ustaw wojennych trzymać się ściśle prawideł, wydanych o użyciu Układu Ustaw cywilnych i pomieszczonych w Dalsz. Ciągu tegoż Układu, T. 1, art. 346. — 4) Wszelkie postanowienia dotyczące się wojennego zarządu, wydane po 1. Maja 1838 r. i nadal wydawać się mające, zbierać i ogłaszać corok jako dalszy ciąg Układu, na wzór Dalszego Ciągu Cywilnego Układu, i ze ścisłym zachowaniem osobnych Naszych rozkazów danych o tém Ministrowi Wojny. Postanowienia te dopóki nie wejdą do dalszego ciągu Układu, mają być przytaczane wprost podług ich dat i władz wydających. — 5) Gdy Układ Ustaw wojennych nieodmienia w niczem ich mocy i skutku, lecz tylko nadaje im jednostajność i porządek, w razie przeto niejasności samej ustawy co do jej istotnego znaczenia, tudzież w braku lub niezupełności ustawy, kolej wyjaśnienia i dopełnienia, pozostaje taż sama, jaka była dotąd. — Rządzący Senat wyda ku wykonaniu tego wszystkiego potrzebne rozrządzenia. — Dan w Peterhofie, dn. 25. Czerwca 1839 r. Własną J. C. M. ręką podpisano:

Mikołaj.

Przez Ukazy Cesarskie do Kantoru Dworu, z dn. 1. b. m., paż Władysław Lubowidzki, mianowany został paziem pokojowym.

Dnia 1. Lipca, w dzień urodzin Cesarzowej Jmci, położony został w Kijowie kamień węgielny budowy przeznaczony na Instytut Pann Szlachetnych.

Francya.

Z Paryża, dnia 12. Sierpnia.

Xięcia Orleańskiego wraz z małżonką przyjmowano w czasie ich podróży w Chateaudun, podobnie jak i na całej drodze z największym zapalem. Wszędzie gwardya narodowa stała pod bronią, a lud zgromadzony głośno swą radość objawiał. Dnia 10. wieczorem przybyli Xięstwo ci do Blois.

Wczoraj zawiadomil posel turecki Króla o śmierci swego monarchy Mahmuda II. Podług przyjętego zwyczaju Minister spraw zagranicznych stał obok Króla. Ten odpowiedział, że nad utrzymaniem w całości państwa Ottomańskiego czuwać będzie.

Listy z Bordeaux z d. 10. Sierpnia donoszą, że wiadomości z Paryża nieco kupców tamecznych oburzyły. Byli oni bowiem przekonani, że Ministerjum nie wyda rozkazu gabinetowego względem zniżenia cła od cukru z osad.

Univers powiada co następuję o odbytej

w sobotę w Tuilleryach Radzie ministeryalnej pod względem spraw wschodnich: «Pięciu, jak słyhać, Ministrów, t. j. PP. Passy, Teste, Villemaine, Dufaure i Admiral Duperre, oświadczyło się za szybkimi i sprzysięmi środkami. Pozostali czterej, Marszałek Soult, Generał Schneider i PP. Duchatel i Cunin-Gridaine, przychyliłi się do zdania królewskiego. Tak tedy Rada ministeryalna dzieli się podług dwóch części, z których się składa, t. j. podług lewego i prawego środka. Pierwsi pięciu, tworzący większość, zapewnili, że wspólnie działać będą i ustąpić nie myślą.»

Napis na pomniku Armada Carrela składa się z wyrazów, wymówionych przez niego na posiedzeniu Izby Parów dnia 16. Grudnia 1834. w czasie obrony odpowiedzialnego wydawcy Nationala, Pana Rouena, oskarżonego o obrazę Izby Parów. Są one następujące: «Jeżeli z pomiędzy tych, co za śmiercią Marszałka Neja głosowali, jest tu jeden, któryby się memi słowami czuł obrażonym, niech mnie formalnie przed kratkami tego zgromadzenia zaskarzy, a ja się stawię i szczęśliwym będę, iż pierwszy z pokolenia 1830. roku przeciw obrzydłemu morderstwu, przez sąd popełnionemu, powstałem.» Prefekt policyi sprzeciwia się teraz temu napisowi i każe wezwać Pana Prosta, pełnomocnika Kommissji do wystawienia pomnika, aby wyrazy takowe niezwłocznie wymazano. Kommissya, zawiadomiona o tem przez Pana Prosta, nie chciała się do żądania Prefekta policyi przychylić, ponieważ napis ten włożony w St. Mandé pod rozważę oddano a pomnik sam w przytomności Maira, Adjunkta tegoż i Kommissarza policyi wystawiono.

Panowie Daguerre i Niepce nietylko przez zawarty z nimi układ są obowiązani ogłosić publicznie swój wynalazek ustalania obrazów Camery obscury i tajemnice Dioramy, ale nadto i wszelkich dalszych udoskonaleń obydwóch tych wynalazków publiczności udzielać.

Budżet na rok 1840, przyjęty na posiedzeniu izby deputowanych zawiera następujące szczegóły: Wyплаты długu konsolidowanego i wydatki umorzenia 240,533,354 fr., procenta od kapitałów rozmaicie zawinionych 28,683,300 fr., pensye rozmaite 56,283,500 fr., (w tej liczbie pensye parów, ich wdów i t. d. 880,000 fr., pensye cywilne 1,461,500 fr., pensye wojskowe 43,700,000 fr., pensye duchowne 1,850,000 fr.). — Na listę cywilną 14,000,000 fr., na izbę parów 720,000 fr., na izbę deputowanych 695,900 frank. — Na Ministerstwa: Sprawiedliwości i Wyznań 55,566,629 frank., z których na wydział Sprawiedliwości 20 mil.

251,125 fr., a na wydział Wyznan 35,315,304 fr. Spraw Zagranicznych 7,604,000 fr., (z tych na wydatki tajemne 650,000 fr.). Oświecenie krajowe 15,262,367 fr., (z tych na prenumeratę znakomitszych nowo wychodzących dzieł 200,000 fr., na zachęty i wsparcia uczonym i literatom 285,200 fr., na zbieranie i wydawanie niedrukowanych aktów tyjących się historii krajowej 160,000 fr.). — Prac publicznych: 52,652,900 frank., (z tych na drogi publiczne i mosty 26,395,000 fr., na żeglugę wewnętrzną: rzeki, brzegi i przewozy 7,260,000 fr., kanały 4,030,000, porty morskie 5,057,000, drogi żelazne 50,000 fr.) — Rolnictwa i handlu 12,712,868 fr., (z tych na zachęty dla roldu 800,000, na stada, kupno ogierów, premia i wygrane na wyścigach 2,000,000, zachęta dla rybołówstwa morskiego 4,000,000, woty dla rybołówstwa 244,600, lazarety i służbę zdrowia 89,877,180 fr.) — Spraw Wewnętrznych 89,877,180 fr., (z tych wydatki zwyczajne i tajemne policyi ogólnej 957,990, linie telegraficzne: osoby 857,078, materyał 153,206, służba nadzwycz. 96,800 fr. — Dobroczynność: zakłady ogólne 500,000 fr., Biura miłosierdzia i t. p. 320,000 fr., wsparcia ubogim, mającym prawo do względów Rządu 200,000 fr., wsparcia towarzysztw miłosierdzia macierzyńskiego 120,000 fr., wsparcia wychodźcom zagranicznym, skazanym za przestępstwa polityczne, ich sierotom, i t. d. 2,642,060 fr., wydatki stałe więzień i domów poprawy 3,600,000 fr., przewożenie skazanych przestępców 610,000 fr., naprawy więzień centralnych i domów poprawy 100,000 fr.).

Hiszpania.

Piszą z Tołozy z dnia 5. Sierpnia: «Słychać, że stąd trzej deputowani prowincyi Baskijskich do Paryża się udali, aby Króla Ludwika Filipa prosić, żeby pośrednictwa swego między bój toczącymi stronictwami użyć raczył, oraz układ ślubny między jednym z synów swoich i młodą Królową Izabellą zawarł. Missya ta odpowiada życzeniom Espartery równie jak Maroty. (?) Don Carlos przenosząc swoje główną kwatery z Onate tu do Tołozy, dość miał sposobności do przekonania się o niechętnym prowincyi ku niemu sposobie myślenia; nigdzie, gdziekolwiek się zatrzymał, ani najmniejszej nie widział oznaki radości. Z początku rozumiano, że się do Estelli uda, ale Minister wojny Montenegro nie pozwolił mu dalej jechać, jak do Tołozy, gdzie Infanta wygodniej i bezpieczniej strzedz można. Proklamacya Montenegro przeciw wygnanym przez jego stronictwo karolistom ludność prowincyi bardziej jeszcze zniechęciła.

Belgia.

Z Bruxelli, dnia 9. Sierpnia.

Konferencye, które temi dniami w Mechlinie wszyscy Biskupi belgijscy odbywali, onegdaj się skończyły. Dotychczas cel tych tajnych zgromadzeń tajemnicą; rozumieję jednak powszechnie, iż obradowano nad sposobami osiągnięcia nieograniczonego wpływu na niższe i wyższe zakłady naukowe, oraz nad ustanowieniem nowego pisma peryodycznego, dla ukrócenia wziętości prassy liberalnej.

Galicja.

Ze Lwowa, dnia 10. Sierpnia.

Jego K. K. Mość postanowił raczył, ażeby we Lwowie odbył się Sejm postulatowy, na rok administracyjny 1840. Uroczyste zagajenie tego najwyższej nakazanego Sejmu, ma nastąpić dnia 10. Września r. 1839.

Dnia 5. około godziny 4tej po południu naciągnęła nagle po nad Przemysł wielka burza, która około godziny 5tej mocną błyskawicą i przeraźliwym grzmotem się rozszroiła. Piorun uderzył w dom zajezdny pod »trzema kogutami« na przedmieściu Zasańskim, i nie zapalwszy nic zdruzgotał w szynkowni zwierciadło, zabił siedzącego pod niem woźnicę Szymona Plutę, tudzież bawiącego się w przedsienu syna szynkarza, osmolił bawiącej się z nim dziewczynie bok lewy i rzucił o ziemię wszystkie osoby, które się w szynkowni zna dowaly. Te ostatnie, których było blisko czterdzięści, prócz przestrachu i głuszenia, trwającego przez pół godziny, bynajmniej uszkodzonymi nie zostały.

Węgry.

Dnia 29. Lipca o godzinie pierwszej po południu odczytano na złożonem z członków obu izb posiedzeniu, w sali dostojnej izby gnatów, następujący (w gazecie naszej już wspomniany) reskrypt królewski:

»Ferdynand I., z Bożej łaski Cesarz Austryi, apostołski Król Węgier i Czech, tegoż imienia V., Król Galicji i Lodomeryi, Lombardyi, Wenecyi i Iliryi, Arcyksiążę Austryi i t. d. i t. d. Najdostojniejszy Arcyksiążę, wielce ukochany Wuju! Najprzewielebniejszy, Przewielebni, Jaśnie Oświeceni, Jaśnie Wielmożni, Wielmożni, zacni i szlachetnie urodzeni, mądry, oględni, a Nam wielce ukochani Wierni! Oparci na jasnej osnowie 13. artykułu z roku 1790—91, wzięwszy zarazem na uwagę treść Naszych Waszej Miłości i Wam Wierni podanych, jedynie dobro kraju i wypełnienie ustaw w zamiarze mających najłaskawszych propozycy, spodziewaliśmy się z zaufaniem, że tak te ostatnie niezwłocznie pod rozpozna-

nie wziętemi, jakoteż sprawiedliwe zażalenia i żądania kraju, sposobem i porządkiem w pomienionej ustawie przepisany, Nam przesłanemi będą, iżby wszystko w ciągu czasu, odpowiednim brzmieniu ustaw, ukończonem być mogło. Sprzeciwia się to więc zupełnie sprawiedliwym oczekiwaniom Naszym, że, jak słyszeliśmy, pod pozorem Naszego najlaskawszego reskryptu z dn. 8. Maja r. b., który My — po obiorze przez komitet peszteński drugim swym ablegatem osoby, zostającej dotąd jeszcze pod zaskarzeniem bez czci — do tegoż komitetu przestaliśmy z nakazem, że ze względu na charakter tegoż urzędu i na świętość Sejmów, osoba pomieniona na Sejmie miejsca mieć nie może, przeto rzeczony komitet innego od tej plamy wolnego ablegata ma obrać; — że jak powiadamy zwłoka w wykonaniu onej ustawy, mianowicie z tej troskliwości wynika, ażeby z Naszego wspomnianego najlaskawszego reskryptu, dla obwarowanych ustawami praw do wyboru deputowanych, jaki uszczerbek nie powstał. Zwłoka ta staje się dla Nas tém nieprzyjemniejszą, im mniej z jednej strony zgadza się to z otwartością Naszego umysłu, (przyczem powtórnie oświadczamy, że szczęście Króla i kraju na ścisłym utrzymaniu praw i ustaw zależy,) iżbyśmy ograniczać mieli komitet w jego na ustawach i sprawiedliwych oraz uznanych zwyczajach uzasadnionej działalności; z drugiej znowu strony wątpić nie możemy, że Wasza Miłość i Wy Wierni nie zechcecie zaniedbywać owej pieczołowitości i przezorności, jakie przodkowie Wasi w skutek lojalnego narodowego charakteru swojego zachowywali dla utrzymania honoru i czystości Sejmów, względem każdego, kto się w podobnym jak powyższy ablegat zaskarzeniu znajdował. Gdy więc Nasz rzeczony najlaskawszy reskrypt żadnego do jakiegobądź sprawiedliwej obawy nie nastęrcza powodu, przeto Waszę Miłość i Was Wierni jak najdobitniej upominamy, ażebyście stosownie do obowiązku Waszego przyspieszyli rozprawy sejmowe w duchu wyraźnych ustaw, a wszelkim możliwym sposobem zaprowadzając oszczędność czasu, ażebyście odpowiedzieli Waszemu powołaniu, i powziętemu oczekiwaniu, że Sejm terażniejszy nad potrzebę przeciągnionym nie będzie. — Zostajemy Wam zresztą i nadal przychylni z Naszą cesarsko-królewską życzliwością i łaską.

Dan w Naszém c. k. stołeczném mieście Wiedniu, d. 28. Lipca 1838.

Ferdinand m. p.
Antoni hrabia Majlath m. p.
Jerzy Bartal m. p.

E g i p t.

Podług Journal de Smyrne krążyła w Alexandryi dnia 15. Lipca wieść, że Mehmed Ali chce Kapudanowi Baszy powierzyć dowództwo w Senaarze. W dniu, w którym Kapudan Basza na ląd wysiadł, wywiesili Konsulowie, szwedzki, neapolitański, tokański i grecki swoje bandery, które przez cały dzień powiewały, jakoby krok Kapudana Baszy pochwalali. Journal de Smyrne namienia przytém, że ci Konsulowie Baszy wszystko zawdzięczają i przy każdej sposobności przychylności mu swoją okazują. Jeden z lekarzy Mehmeda Alego, Gaetani Bej, oświecił także w dniu tym, ciesząc się z zdrady Kapudana Baszy, swoją aptekę i ogień sztuczny spalił; ale za to skazał go Wicekról na 3 dni domowego aresztu. — Listy z Beirutu, nadeszłe dn. 15. wieczorem do Alexandryi, opiewają, że Hafiz Basza do Alexandryi przybędzie. — Said Bej, mający się udać do Konstantynopolu, aby nowego Sultana powitać, powrócił znowu d. 10. Lipca do Alexandryi, bo się ojciec jego inaczé, namyslił i Gubernatora Kahiry, Habiba Beja, w miejsce jego chciał wyprawić.

Indye Wschodnie.

Podług ostatnich doniesień z Indyi Wschodnich, odebranych w Londynie, wiara chrześcijańska coraz bardziej tam się rozszerza. W Kisznagur przyjęło chrzest przeszło 3000 osób; ale za to w Bombaj chrystyanizm mocy opór znajduje; wszyscy innowiercy odebrali swoje dzieci ze szkół chrześcijańskich, a Parsowie nawet chcą podać petycją do Parlamentu przeciw prozelityzmowi.

Tak dziś wślawioną i ulubioną Lipską essencję punczową i grokową w rozmaitych gątkach, z rumu Jamaikskiego, arak de Goa i koniak otrzymał w komisie i poleca, równie jak prawdziwą wódkę Kolońską i prawdziwe francuzkie wonie

Handel C. i E. Baumann ó w,
w rynku No. 94. na pierwszym piętrze.

Studenci, którym się zaręczają najtęsto-
szkolnych, prócz tego nauka języka francuz-
kiego i muzyki, jako i ustawiczny dozór, znaj-
dą od Sw. Michała r. b. przyjęcie pod nader
korzystnymi warunkami. Bliższą wiadomość
da nauczyciel języka francuzkiego Radziejewski
przy Dominikanach Nr. 16. w Poznaniu.